

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 45 Volume: 9 Issue: 45

Ağustos 2016 August 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARINDA AİLE KATILIMININ DÜNÜ VE BUGÜNÜ

THE PRESENT AND PAST OF PARENT INVOLVEMENT IN PRESCHOOL EDUCATION PROGRAMS OF MINISTRY OF EDUCATION

Mehlika KÖYCEĞİZ*

Merve AĞAÇDAN**

Dicle AKAYDIN***

Elif YORGUN****

Fatma TEZEL ŞAHİN*****

Öz

Çocuğun eğitiminde istenilen düzeyde başarıyı sağlamak için, ailenin ve okulöncesi kurumların işbirliği içinde olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla ailelerin okulöncesi eğitime katılımlarının sağlanması, çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda eğitilmeleri büyük önem taşımaktadır. Ayrıca ailenin rolü, programın bileşenlerindedir ve programı bütünlük bir konumdadır. Bu çalışma ile MEB Okulöncesi Eğitim Programları'nda aile katılım çalışmalarının yerini ve önemini incelemek istenmiştir. Bu amaçla araştırmacılar tarafından Talim Terbiye Kurulu'nda yer alan okulöncesi eğitim programları, yayınlanan okul öncesi eğitim programı kitapları, bu konuda yapılan araştırmalar ve makaleler veri toplamak amacıyla içerik olarak incelenmiştir. Elde edilen verilerde MEB 1994 öncesi, 1994, 2002, 2006 ve 2013 okul öncesi eğitim programlarında aile katılım çalışmalarının yeri, amacı yıllara göre karşılaştırmalı olarak ortaya konmuştur. Çalışma sonucunda, MEB Okulöncesi Eğitim Programlarında aile katılım çalışmalarının artan yıllara göre programda daha kapsamlı olarak ele alındığı, verilen önemin giderek arttığı görülmüştür. Ancak aile katılım çalışmalarına programda detaylı yer verilmesine rağmen uygulama boyutunda istenilen düzeyde olmadığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, Okul öncesi eğitim programı, Aile katılımı

Abstract

In order that the education to be given at school, it is necessary that families be given more importance and be in positive contact with them. Therefore, making parents involvement in preschool education is of great importance in training them over child development and education. In addition, the role of family is one the components of the program and has a complementary quality in the program. In this context, the purpose of the current study was to investigate the place and importance of parent involvement studies in ME Preschool Education Programs. In this sense, the preschool education programs in the Board of Education, course books in preschool educational programs published, related researches and articles were examined in order to gather data. In the data obtained, the place, purpose of parent involvement studies in the preschool education programs released by ME in pre 1994, 2002, 2006 and 2013 were determined comparatively in terms of years. At the end of the study, it was found that parent involvement study have been given in ME Preschool Education Programs in detailed as years passed, and the importance given has increased. However, the desired level has not been achieved in the application dimension even though parent involvement studies were given in detail in the program.

Keywords: Preschool Education, Preschool education program, Parent involvement

1. Giriş

Okul öncesi eğitim, sadece okul çatısı altında verilerek tamamlanabilecek bir eğitim dönemi değildir. Çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklemesi gereken bu eğitim döneminde, etkililiği arttırmada en önemli desteğimiz ailedir. Çocuk hayatına ailesi ile başlar ve sonraki her döneminde ailesi ona eşlik etmektedir. Bu durumda ailesini eğitimin dışında tutmak mümkün değildir. Okul öncesi eğitim programları hazırlanırken de bu faktör göz önünde tutulmuştur ve ailenin eğitime katılımı, aşama aşama programda yerini almıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 1952 Programında ilk kez aile katılım çalışmalarına değinilmektedir. Bu programda çocuğun okula başladığı ilk günlerde ailenin nasıl davranması gerektiğine ilişkin bilgiler ve öğretmenin çocuğa alışmasının daha kolay olması için ev ziyaretlerinde bulunabileceğinden bahsedilmektedir. Çocuğun özgür yetişmesi açısından aile katılımının önemine değinilmektedir. Çocuklar hakkında bilgi, velilerle ilişkilerin nasıl olması ve ailelerin hangi konularda bilgilendirilmesinin gerektiği konusunda açıklayıcı bilgiler

Bu çalışma 13-15 Mayıs 2015 tarihinde Ankara Üniversitesi tarafından düzenlenen "Uluslararası Eğitim Kongresi: Gelecek İçin Eğitim" kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

*Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Entitüsü, Okul Öncesi Anabilim Dalı, mehlikakoycegiz25@hotmail.com

**Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Entitüsü, Okul Öncesi Anabilim Dalı, yaren-91@hotmail.com

***Çubuk Barbaros İlkokulu, dicleakydn@hotmail.com

****Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, yorgun1992@hotmail.com

*****Doc. Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Anabilim Dalı, ftezel68@gmail.com

bulunmaktadır. MEB.1981 Programında aile katılım çalışmaları ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. MEB.1989 Programında ise okulöncesi eğitimin ilkelerinde “bu eğitimin okul aile işbirliği içerisinde verilmelidir” ifadesi okul öncesi eğitimde aile katılım çalışmalarına önem verildiğini göstermektedir. MEB.1994 Programında aile katılım çalışmaları daha ayrıntılı şekilde ele alınmaktadır (Yazar, Çelik ve Kök, 2008).

Okulöncesi eğitim programları incelendiğinde programdaki önemli gelişimin 1994 yılında gerçekleştiği görülmektedir. Çünkü 1994 yılından önce okulöncesi kurumlarında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hedef ve hedef davranışları belirlenmiş merkezi bir eğitim programı kullanılmamaktaydı. Bunun yerine öğretmenler Tebliğler Dergisinde yayınlananlar doğrultusunda kazandırılması beklenen davranışları kendileri belirlemekteydi. Okul öncesi dönemde psikomotor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişim açısından hızlı bir gelişim ve değişim içerisinde bulunan çocuğa, konu merkezli hedef ve hedef davranışlar yeterince katkı sağlamadığından ilk taslak program 1989 yılında kabul edilmiş, 1994 yılında ilk defa resmi bir “Okul Öncesi Eğitim Programı” hazırlanmıştır. Hazırlanan bu program; konuları amaç olarak değil araç olarak kullanan, çocuğun gelişim alanlarını kapsayan hedef ve hedef davranışları içermektedir (Düşek, 2008; Kandır, Aral ve Can Yaşar, 2002; Kandır ve diğerleri, 2010; MEB, 2006).

Program geliştirmenin bir süreç olduğu gerçeğinden hareketle, değişen gereksinimler doğrultusunda 1994 programını takiben 2002, 2006 ve 2013 yıllarında okul öncesi eğitim programları güncellenmiştir.

Bu çalışma da MEB Okulöncesi Eğitim Programları’nda aile katılım çalışmalarının yerini ve önemini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Talim Terbiye Kurulu’nda yer alan okulöncesi eğitim programları, yayınlanan okul öncesi eğitim programı kitapları, bu konuda yapılan araştırmalar ve makaleler içerik olarak incelenmiştir. Literatür incelemesi sonucunda, MEB 1994 öncesi, 1994, 2002, 2006 ve 2013 okul öncesi eğitim programlarında aile katılım çalışmalarının yeri, amacı yıllara göre karşılaştırmalı olarak ortaya konmuştur.

1.1. MEB 1994 Öncesi Okul Öncesi Eğitim Programlarında Aile Katılımı:

MEB 1981 Programında aile katılım çalışmaları ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. MEB 1989 Programında okulöncesi eğitimin ilkelerinde “bu eğitim okul aile işbirliği içerisinde verilmelidir” ifadesi yer almaktadır. Bu ilkenin okul öncesi eğitimde aile katılım çalışmalarına önem verilmesi gerektiğini vurguladığı düşünülmektedir.

1993 yılında gerçekleştirilen Okul Öncesi Eğitimi I. Sempozyumunda “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çocuk Eğitimi İle Kaynaştırılmış Aile Eğitimi” başlığı altında anlatılan uygulama daha sonraki yıllarda isim ve içerik yönünden değişecek olan aile katılım etkinliklerine öncülük etmektedir. Burada “ebeveynlerin sınıf içi etkinliklere katılması” gerektiği bilgisine de yer verilmiştir (Düşek, 2008; Gelişli ve Yazıcı, 2012; Kandır, Aral ve Can Yaşar, 2002; Kandır ve diğerleri, 2010; MEB, 2006).

1.2. MEB 1994 Okul Öncesi Eğitim Programında Aile Katılımı:

Okul öncesi dönemde psikomotor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimler açısından hızlı bir gelişim ve değişim içerisinde bulunan çocuğa, konu merkezli hedef ve hedef davranışlar yeterince katkı sağlamadığından ilk taslak program 1989 yılında kabul edilmiş, 1994 yılında ilk defa resmi bir Okul Öncesi Eğitim Programı hazırlanmıştır. MEB 1994 Okul Öncesi Eğitim Programında Kreş Programı (0-36 Ay), Anaokulu Programı (37-60 Ay), Anasınıfı Programı (61-72 Ay) olmak üzere üç farklı gelişim grubu esas alınmıştır. Programın tanımında prensip olarak kurumlarda yapılacak eğitim amaçlanmıştır.

0-72 ay grubunda çocuğa sahip ailelerin program çerçevesinde ev ortamı içinde gerçekleştirecekleri etkinliklerle çocuklarının gelişimine katkıda bulunabilecekleri belirtilmiştir. Programda “Eğitim, okul aile işbirliği içinde verilmelidir” ilkesi okul öncesi eğitimin ilkeleri arasında yer almaktadır. Programın uygulanmasında dikkat edilecek noktalarda ise okul öncesi eğitim kurumlarında okul aile işbirliği kurularak, ana babaların eğitim ortamına katılımları ve katkıları sağlanmalı ve bu etkileşimler vasıtası ile ana baba eğitimi de gerçekleştirilmelidir açıklaması bulunmaktadır (MEB, 1994; MEB, 1994; MEB, 1994; Can Yaşar ve Mağden, 2000).

1.3. MEB 2002 Okul Öncesi Eğitim Programında Aile Katılımı:

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1994-1995 eğitim-öğretim yılından itibaren yürürlüğe konulan Okulöncesi Eğitim Programı ile ilgili yapılan araştırmalar ve uygulamalardan alınan geri bildirimler sonucunda; öğretmenlerin bu programları uygularken konu öğretimine önem verip, hedeflere ve kazanılması beklenen davranışlara yeterince odaklanamadıkları saptanınca, programların geliştirilmesi gereksinimi ortaya çıkmıştır (Çaltık, 2004).

Temel felsefe olarak 1994 yılı programından büyük bir farkı olmayan 2002 programı çağdaş eğitim yaklaşımları çerçevesinde öğretmenlerin uygulamalarına ışık tutacak daha geniş kapsamlı bir program haline getirilmiştir (Suzan, 2003).

MEB 2002 yılı programının yürürlüğe girmesiyle birlikte 1994 programında anaokulu ve anasınıfları programı olarak ayrı ayrı ele alınan programların yerine 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı ve 0-36 Aylık Çocuklar İçin Kreş Programı uygulanmaya başlanmıştır.

Programın birinci bölümünde genel yapısına ilişkin açıklama yapılmıştır. Program, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36-72 aylar arasındaki normal gelişim gösteren çocukların bilişsel, dil, psikomotor, sosyal, duygusal gelişimlerinin desteklenmesi ve öz bakım becerilerinin kazanılmasını esas almaktadır. Yaratıcılık, tüm gelişim alanları ile ilişkili olduğundan ayrıca ele alınmamış, ancak planlanan tüm etkinliklerde yer alması gerektiği öngörülmüştür (MEB, 2002).

MEB 2002, programın ikinci bölümde programın özellikleri ifade edilmiştir. Yıllık planın hazırlanması ile ilgili olarak yapılması ve dikkat edilmesi gereken noktalarda aile katılımına yer verilmiştir. Öğretmenlerin yıllık planda yıl içerisinde yapmayı planladığı aile katılım çalışmalarını belirtmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Yıllık planda eğitim programında aile katılımının nasıl sağlanacağı (aile katılım etkinliğinin adı, tarihi, konusu, veli toplantıları, bülten tahtası, broşür, afiş hazırlıkları vb.) ile ilgili hazırlıklara ilişkin kısa açıklamalara yer verilmiştir (Aydın, 2010; MEB 2002; Şıvgın, 2005).

Programın üçüncü bölümünde programın uygulanmasıyla ilgili ilkeler bulunmaktadır. Bu bölümün içerisinde "Ailenin Çocuğun Eğitimine Katılımının Sağlanması" başlığı altında açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir. MEB 2002 programında, okul öncesi eğitimde çocukta istenilen davranışların geliştirilmesi için okul aile işbirliğinin sağlanmasının önemi üzerinde durulmuştur. Bu nedenle eğitim yılı başında kurum yöneticileri ve öğretmenlerin bir araya gelerek, aileleri programa ne şekilde katabileceklerini karar vermeleri, veli toplantılarının her yarıyılıda en az iki kez yapılması, ailelerin öğretmenle bireysel görüşme yapabilmeleri için de olanak sağlanması gerektiği açıklanmıştır (MEB, 2002).

Eğitimde aile katılımının üzerinde durulan 2002 programın da öğretmenlere aile katılım çalışmalarını uygulamaları için olanaklar yaratmaları gerektiği bildirilmiştir. Öğretmenin her çocuğun evine bir yarı yılda en az bir kez ev ziyareti yapmaya özen göstermesi gerektiği belirtilerek bu konu özellikle vurgulanmıştır. Ailelerle yapılan görüşmelerde, konuşmaya her zaman çocuğun olumlu ve başarılı olduğu konularla başlanması, daha sonra çocuğun güçlendirilmesi ve desteklenmesi gereken alanların ifade edilmesi, bunun için okulda ve evde neler yapılabileceğinin konuşulması, gibi konular açıklanarak ailelerle yapılan görüşmelerde nelere dikkat edilmesi gerektiği tek tek açıklanarak ev okul işbirliğini daimi tutmanın gerekliliği belirtilmiştir (Cömert, 2003; MEB, 2002).

Eğitimde okul-aile işbirliğinin sürekliliğini sağlamak için aileler, okulda yapılanlar hakkında sürekli olarak bilgilendirilmelidir. açıklamalarıyla MEB 2002 Okul Öncesi Eğitim Programında aile katılımına önemli bir yer verilmiştir (MEB, 2002).

Cömert (2003) çalışmasında, MEB. 2002 yılı okulöncesi eğitim programı hakkında öğretmen görüşlerini ve uygulamalarını belirlemeyi amaçlamıştır. 201 öğretmen ile yaptığı çalışmada ankette yer alan "Programda belirtilen aile katılımını uygulamak imkansızdır" görüşünü destekleyen öğretmenler olmuştur. Öğretmenler arasında yaygın olan görüş; ailelerin sınıfa girmesiyle sınıf disiplinin bozulacağı, bunun çocukları olumsuz etkileyeceğidir. Araştırmanın sonuçları ışığında aile katılım çalışmalarının uygulanabilirliğinin artırılması ve yapılacak olan hizmet içi eğitim seminerlerinde öğretmenlere özellikle programın içeriği, aile katılım çalışmaları, öğretim yöntemlerinin uygulanması ve değerlendirme konularında teorik bilginin yanında uygulamalı çalışmaların artırılması gerekliliği belirtilmiştir.

Çaltık (2004), Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2002 yılında uygulamaya konulan 36-72 aylık çocuklar için hazırlanmış olan okul öncesi eğitim programına ve programın kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırma verileri, 17 ilden oluşan örnekleme yer alan Bursa, İstanbul, Muğla, İzmir, Antalya, Mersin, Zonguldak, Ordu, Kastamonu, Ankara, Kayseri, Malatya, Erzurum, Bingöl, Gaziantep, Diyarbakır, Siirt illerinde görevli 1194 öğretmenden anket yoluyla toplanmıştır. Bu araştırmanın kapsamındaki öğretmenler; yeni programın eski programdan farklılıklarını belirtirken ikinci sırada "yeni programda aile katılımı var" görüşünü dile getirmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin, 2002 Okulöncesi Eğitim Programında aile katılım etkinliklerinin öneminin bilincinde oldukları ancak yıllık planda güçlük çekilen konuların ilk sıralarında aile katılımına yer vermek olduğu saptanmıştır.

1.4. MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında Aile Katılımı:

36-72 aylık çocuklara yönelik olan bu program "gelişimsel" bir programdır. Yani çocuğun tüm gelişim alanlarının geliştirilmesini esas almaktadır. Program bütüncül ve yaklaşım olarak da sarmal bir özellik göstermektedir. Bu programda gelişim alanları dikkate alınarak 2002 programındaki ana yapıya bağlı kalınmış; amaçlar ve kazanımlara yer verilmiştir. Programda, amaçlar ve kazanımlar; psiko-motor alan, sosyal-duygusal alan, dil alanı, bilişsel alan ve öz bakım becerileri başlıkları altında ele alınmıştır.

MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında aile katılımına ayrı bir başlık altında ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Aile katılımı ile verilen eğitimin kalıcılığının arttırılacağı ve okul öncesi eğitim hakkında ailelerin bilinçlendirilebileceği vurgulanmıştır. Öğretmenin alan bilgisi ve formasyon eğitimi almış olması ile birlikte ailenin kendi çocuğunu öğretmenden daha iyi tanıdığı ve eğitimi konusunda pek çok bilgiye sahip olması sebebi ile öğretmen-aile işbirliği içerisinde eğitim verilmesi gerektiği ifade edilmiştir (MEB, 2006).

Bu programda, okul öncesi eğitimde aile katılımı; aile eğitim Etkinlikleri, aile iletişim etkinlikleri, ailelerin eğitim etkinliklerine katılımı, ev ziyaretleri, evde yapılabilecek etkinlikler, bireysel görüşmeler ve toplantılar, yönetim ve karar verme süreçlerine katılım ana başlıkları altında ele alınmıştır.

a)Aile Eğitim Etkinlikleri: Aile eğitiminin toplantılar, konferanslar, bireysel görüşmeler ya da makaleler, broşür, el kitabı, dergiler gibi basılı araçlar ve eğitim panoları yolu ile yapılabileceği ifade edilmiştir.

b)Aile iletişim Etkinlikleri: Telefon görüşmeleri, kitapçıklar-etkinlik örnekleri, teyp kayıtları, fotoğraflar, duyuru panoları, haber mektupları, yazışmalar, toplu dosyalar, toplantılar, okul ziyaretleri ve geliş-gidiş zamanları olarak belirtilmiştir.

c)Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerine Katılımı: Bazı programlarda ebeveyn, günlük etkinliklerde öğretmenin yardımcısı gibi görev yapabilir, bazı programlarda ise sadece belirlenmiş zamanlarda özel bir etkinlik için yardım edebilir. Müzik, dans, sanat gibi özel yetenekleri olan ebeveynlerden yararlanılabilir. Ebeveynler gezilerde ve özel toplantılara davet edilebilir. Ebeveynlerin etkinliklere katılımını belirlemek için onlara öncelikle "Ebeveyn Katılım Formu" uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

d)Evde Yapılabilecek Etkinlikler: Ailelerin okul öncesi eğitim hakkında bilgi edinmeleri, çocukların gelişimlerini desteklemeleri, çocukları ile zaman geçirmeyi öğrenmeleri ya da özel bir gereksinim nedeni ile çocuğun bireysel olarak desteklenmesi amaçları ile ailelere evde yapılabilecek bireysel etkinlikler ya da ev programları hazırlanabileceği ifade edilmiştir. Bu çalışmaların nasıl olması gerektiği hakkında programda bilgi verilmiştir.

e)Ev ziyaretleri: Ev ziyaretlerinin çocuk açısından, aile açısından, öğretmen açısından önemi ve gerekliliğine değinilerek her çocuk için yılda en az iki kez ev ziyareti yapılması önerilmiştir. Ziyaretlerin hangi etkinlikleri kapsayacağı ve nasıl olması gerektiği ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

f)Bireysel görüşmeler ve Toplantılar: Bireysel görüşmeler; her çocuğun ebeveyni ile bireysel görüşmenin düzenli ve planlı olarak yapılması ve bunun için bireysel görüşme çizelgesinin hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Yalnızca sorunlu durumlarda değil olumlu gelişmeleri paylaşmak için de bireysel görüşmeler yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Görüşmelerin amacının açıklanması ve çocuğun gelişim durumu ve davranışları hakkında ebeveyni bilgi verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Toplantılar; toplantıların nasıl ve ne zaman yapılacağı, içeriğinin nasıl olması gerektiği hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir.

g)Yönetim ve Karar Verme Süreçlerine Katılım: Başarılı bir aile katılımının ancak ailelerin amaç, hedef ve politikaların belirlenmesinde karar verme süreçlerine katılımları ile gerçekleşeceği ve ailelerin program çalışmalarının başlangıcından sonuna kadar eğitim politikasının belirlenmesinde sürece doğrudan katılmalarının gerekliliği açıklanmıştır.

Öğretmenin, programdaki etkinliklerin hangilerinde aile katılımına yer vereceğini yıllık ve günlük planlarında belirtmesi gerektiği vurgulanmıştır (MEB,2006).

Gündoğdu ve arkadaşları (2008), Türkiye'de 2002 ve 2006 yıllarında geliştirilen okul öncesi öğretim programlarına ilişkin farklılıkların okul öncesi öğretmenleri tarafından nasıl algılandığını belirlemek amacıyla çalışma yapmışlardır. Öğretmenlerle yapılan yüz yüze görüşmelerde, yeni programda 2002 programına göre aile katılımına ilişkin farklılıklar olduğunu belirten öğretmenlerin sayısı 14 iken, yalnızca iki öğretmen farklılık olmadığını veya farklılıkların farkında olmadıklarını belirtmişlerdir. 2002 programıyla yeni program karşılaştırıldığında, yeni programın bu konuda ailelerin daha bilinçli olmalarına yönelik beklentileri içerdiğini ifade etmişlerdir. 10 öğretmen ailelerin de çocuklarının eğitiminde daha etkin olmaları ve bu konuda onlara eğitim verilmesi gerekliliğine dikkat çekmiştir.

1.5. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Aile Katılımı:

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013 güncellenmesiyle birlikte yeni şeklini almıştır. 2013 Eğitim Programı, okul öncesi eğitimi kurumlarına devam eden çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla sağlıklı büyümelerini, bütün gelişim alanlarının desteklenerek en üst düzeye ulaşmasını, öz bakım becerilerini kazanmalarını ve temel eğitime hazır bulunmalarını sağlamak amacı ile geliştirilmiştir. Program çocukların gelişimsel özelliklerini, ilgi ve gereksinimleri ile çevresel koşullarını dikkate alan “gelişimsel”, “sarmal” ve “eklektik” bir yapıdadır.

Eğitim programının aile katılımı boyutu, daha önce uygulanan eğitim programlarına göre daha kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Aile katılımı boyutunda 0-36 ay çocukları için, Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (EBADER) ve 36-72 ay çocukları için, Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER) kitapçıkları hazırlanarak programa eklenmiştir. Çocuğun eğitiminde oldukça önemli olan öğretmen ve program öğelerinin arasında etkileşimin sağlıklı bir şekilde sağlanmasını ve öğretmenin süreci yönetirken kullanabileceği bir kılavuz olması nedeniyle EBADER ve OBADER büyük öneme sahiptir.

EBADER ve OBADER öğretmenlerin aile katılım konusundaki bilgilere toplu şekilde ulaşmasını sağlayarak aile katılımına verilen önemin artmasına katkı sağlamıştır. Bu programlar içerik yönünden incelendiğinde, çalışmanın iki ana başlık altında toplandığı görülmektedir.

Birinci kısım aile eğitiminin tanımının açıklanarak amacı ve öneminin belirtildiği kısımdır. Aile eğitimi ve yapılabilecek çalışmaları kapsamaktadır. Aile eğitimi ile ilgili uygulanabilecek yöntem ve teknikler kısa açıklamalarla öğretmenlere sunulmuş ve öğretmenler bilgilendirilmiştir. Bunlara yönelik uygulanabilecek olan etkinlikler örnek oturumlar şeklinde belirtilmiştir.(EBADER, 2013; OBADER,2013; 0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı,2013). Bu oturumlar;

EBADER:

- 1.Oturum: Kurum Eğitiminin Önemi, Amacı ve Ailelerden Beklentiler
- 2.Oturum: Temel Güven ve Bağlanma
3. Oturum: Anne-Baba Tutumları
4. Oturum: Olumlu Disiplin
5. Oturum: Etkili İletişim
6. Oturum: Oyun ve Oyuncaklar
7. Oturum: Resimli Çocuk Kitapları
8. Oturum: Duyu Eğitimi
9. Oturum: Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Farkındalık Oluşturma

EBADER’de 7. 8. ve 9. oturumun öğretmenin çalışma koşulları ve ailelerin ihtiyaçları göz önünde tutularak seçmeli olarak kullanılabilceği belirtilmiştir (EBADER,2013).

OBADER

1. Oturum: Okulun ve Rehberlik Sisteminin Tanıtımı, Karşılıklı Beklentiler ve Uyum Haftası
2. Oturum: Okul Öncesi Eğitimin Önemi, Amacı ve Ailelerden Beklentiler
3. Oturum: Anne-Baba Tutumları
4. Oturum: Olumlu Disiplin
5. Oturum: Etkili İletişim
6. Oturum: Oyun ve Oyuncaklar
7. Oturum: Resimli Çocuk Kitapları

OBADER’ de 6. ve 7. oturumun öğretmenin çalışma koşulları ve ailelerin ihtiyaçları göz önünde tutularak seçmeli olarak kullanılabilceği belirtilmiştir.

Öğretmelerin bu programları oryantasyon haftasında anne ve babalara grup toplantısı yaparak uygulayacağı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında belirtilmiştir. Ayrıca çocuklar için uyum sürecinde yapılabilecek etkinlikler verilerek öğretmene büyük bir kolaylık sağlanmıştır.

İkinci bölümü oluşturan Aile Katılım Çalışmaları kısmında ise öğretmenlerin ailelere yönelik uygulayabilecekleri aile katılım çalışmalarına yer verilmiş ve etkinliklerin kullanım şekilleri, sağladıkları yararlar belirtilmiştir(OBADER,2013).

EBADER’de aile katılım çalışmaları aile iletişim etkinlikleri, ailenin eğitim etkinliklerine katılımı, bireysel görüşmeler olmak üzere üç bölüm halinde incelenmiştir.

Aile iletişim etkinliklerinde; telefon görüşmeleri, kısa ileti hizmetleri, kitapçıklar, görsel işitsel kayıtlar, fotoğraflar, duyuru panoları, bültenler, haber mektupları, yazışmalar/ iletişim defterleri, gelişim dosyaları,

toplantılar, kurum ziyaretleri, geliş gidiş zamanları, internet temelli uygulamalar, dilek kutularına değinilmiştir. Ailenin eğitim etkinliklerine katılımında öncelikle eğitimcilerin "Aile Katılımı Tercih Formu" kullanmaları gerektiği belirtilmiştir. Bunun dışında aile katılım aşamalarından bahsedilmiştir.

Bireysel görüşmelerde; bireysel görüşmelerin önemi ve yararlarından bahsedilmiştir. Ayrıca bireysel görüşme yapılırken dikkat edilmesi gereken kısımlara da değinilmiştir (EBADER, 2013).

OBADER'de aile katılım çalışmaları, aile iletişim etkinlikleri, ailenin eğitim etkinliklerine katılımı, bireysel görüşmeler, ev ziyaretleri olarak 4 bölüm halinde incelenmiştir.

Aile iletişim etkinliklerinde telefon görüşmeleri, kısa ileti hizmetleri, kitapçıklar, görsel işitsel kayıtlar, fotoğraflar, duyuru panoları, bültenler, haber mektupları, yazışmalar/iletişim defterleri, gelişim dosyaları, toplantılar, kurum ziyaretleri, geliş gidiş zamanları, internet temelli uygulamalar, dilek kutularına değinilmiştir.

Ailenin eğitim etkinliklerine katılımın da; aile katılım etkinlikleri hazırlanırken hangi noktalara dikkat edilmesi gerektiği üzerinde kısa bir bilgi verilmiş ve ailenin katılabileceği eğitim etkinliği örnekleri sunulmuştur.

Bireysel görüşmeler bölümünde; bireysel görüşmelerin önemi ve yararlarından bahsedilmiştir. Ayrıca bireysel görüşme yapılırken dikkat edilmesi gerekenlere değinilmiştir.

Ev ziyaretleri ile öğretmenin çocuğu ve aileyi daha iyi tanıma fırsatı bulabileceği ve ev ziyaretleri ile çocuğun yaşam alanı, ebeveynleri ile olan ilişkileri, evde aldığı sorumlulukların gözlemlenebileceği belirtilmiştir (OBADER,2013).

2013 programı ile öğretmenlere yapacakları aile katılım çalışmaları konusunda OBADER ve EBADER kitapçıkları ile iyi bir rehberlik sağlandığı düşünülmektedir.

2.Sonuç

Okul öncesi eğitimde ailenin önemi her fırsatta dile getirilmektedir. Görülüyor ki yıllar öncesinde de hazırlanan programlarda ailenin etkisi göz ardı edilmemiştir. Ancak ele alınma düzeyi önceki yıllarda, günümüzde ki kadar yoğun değildir.

Okul öncesi eğitim programlarına bakıldığında en önemli gelişmeler 1994 yılında gerçekleştirilmiştir. 1994 yılından önce okul öncesi kurumlarında MEB tarafından hazırlanmış ve hedefleri belirten bir merkez program bulunmamaktaydı. Okul öncesi dönemde, konu merkezli bir programın çocuğun gelişimine yeterince katkı sağlayamadığı düşüncesiyle 1989 da ilk taslak program kabul edilmiştir. İlk defa resmi bir "Okul öncesi Eğitim Programı" ise 1994 yılında hazırlanmıştır. Bu programda konular amaç değil araç olarak ele alınmıştır. Bu programda ailelere ev ortamında yapabilecekleri çalışmalar ile ilgili olarak rehberlik yapılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca okul aile işbirliğinin önemine değinilmiş, anne babanın eğitim ortamına katılımları sağlanarak hem eğitime katkılarının sağlanması hem de ana baba eğitimi gerçekleştirilmesinin gerekliliği belirtilmiştir. 1994 programının 2002, 2006 ve 2013 yıllarında güncellendiği görülmektedir.

MEB 2002 programının temel felsefe olarak 1994 programından büyük bir farkı yoktur. Bu programın öğretmenlerin uygulamalarına ışık tutacak düzeyde genişletildiği görülmektedir. Eğitim programında yıllık planda aile katılımının nasıl sağlanacağı ile ilgili hazırlıklara yönelik bilgilendirmelerin yer alması gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin yapması gereken ev ziyaretleri ve veli toplantılarına değinilmiştir. MEB 2006 programına bakıldığında ise aile katılımına ayrı bir başlık altında daha detaylı yer verildiği görülmektedir. Aile eğitim etkinlikleri, aile iletişim etkinlikleri, ailelerin eğitim etkinliklerine katılımı, ev ziyaretleri, evde yapılabilecek etkinlikler, bireysel görüşmeler ve toplantılar, yönetim ve karar verme sürecine katılım ana başlıklarıyla programda aile katılımı detaylandırılmıştır. MEB 2013 okul öncesi eğitim programı incelendiğinde ise daha önceden uygulanan programlara göre aile katılımının daha kapsamlı ele alındığı görülmektedir. 2013 programına ek olarak OBADER ve EBADER yayınlanmıştır. Bu ek kitapçıklar ile aile katılım çalışmaları daha detaylandırılmış, önemi vurgulanmış, öğretmenlere aile katılımı çalışmalarını planlama ve uygulama konusunda destek olunmuştur.

Bu çalışma göstermektedir ki okul öncesi eğitim programlarında aile katılımı her güncellenen program ile daha detaylı ele alınmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarında verilen eğitimin kalıcılığını, etkililiğini sağlamak, başarıyı artırmak, eğitimde istenilen hedeflere ulaşmak için okul aile işbirliğini en iyi şekilde sağlamak gerekmektedir. Bu nedenle aile katılımı çalışmalarına aile, öğretmen ve yöneticilerin gereken önemi vermesi birlikte çalışması okul öncesi eğitimin geleceği konusunda önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

AYDIN, Ahmet (2010). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programına Yönelik Değerlendirmeleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars: Kafkas Üniversitesi.

- CAN YAŞAR, Münevver ve MAÇDEN, Duyan (2000). "Ankara il merkezindeki anasınıfı öğretmenlerinin yeni eğitim programı konusundaki bilgi düzeylerinin saptanması", *Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Yayınları*, S.6.
- CÖMERT, Suzan (2003). *2002 Yılı Okul Öncesi Eğitim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri Ve Uygulamaları(Sakarya İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- ÇALTIK, İlknur (2004). *Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Anaokulu ve Anasınıflarında Görev Yapan Öğretmenlerin Uygulanan Okulöncesi Eğitim Programına ve Programın Kullanımına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DÜŞEK, Gülsüm. (2008). *2006 Yılında Uygulamaya Konulan Okul Öncesi Eğitim Programı Hakkında İlköğretim Müfettişleri, Okul Öncesi Eğitim Veren Kurum Müdürleri ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi (Ordu İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GELİŞLİ, Yücel ve YAZICI, Elçin (2012). "Türkiye'de Uygulanan Okul Öncesi Eğitim Programlarının Tarihsel Süreç İçerisinde Değerlendirilmesi", *2012 Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.29, s.85-93.
- GÜNDOĞDU, Kerim,TURAN, Serap, KIZILTAŞ, Emine, ÇİMEN, Nesrin ve KAYSERİLİ, Tuba (2008)." 2002 ve 2006 Okul Öncesi Eğitim Programlarında Yer Alan Değişikliklerin Öğretmen Algılarına Göre Karşılaştırılması", *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.17, s. 47-71.
- KANDIR, Adalet ,ARAL, Neriman ve CAN YAŞAR, Münevver (2002). *Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı*, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- KANDIR, Adalet, ÖZBEY, Saide ve İNAL, Gözde (2010). *Okul Öncesi Eğitimde Program(1) Kuramsal Temeller*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- MEB, (1994). *Kreş Programı(0-36 Ay)*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB, (1994). *Anaokulu Programı(37-60 Ay)*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB, (1994). *Anasınıfı Programı (61-72 Ay)*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB, (2002). *36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB, (2006). *Okul Öncesi Eğitim Programı 36-72 Aylık Çocuklar İçin*, Ankara: Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayınları.
- MEB, (2013). *0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı*, Ankara: MEB, UNICEF.
- MEB, (2013). *0-36 Ay Çocukları İçin Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (EBADER) Eğitimci Kitabı*, Ankara: MEB, UNICEF.
- MEB, (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi(OBADER)*, Ankara: MEB, UNICEF.
- ŞIVGIN, Nihal. (2005). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Eğitim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri(Denizli İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YAZAR, Aysenur, ÇELİK, Meryem ve KÖK, Mehmet (2008). "Aile Katılımının Okul Öncesi Eğitimde ve 2006 Okul Öncesi Eğitim Programındaki Yeri", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 12, s. 233-243.